

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****YİĞİT ÇELİK BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2022/11361
Karar Tarihi : 14/10/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Duygu BAKAY
Başvurucu : Yiğit ÇELİK
Vekili : Av. Mustafa Furkan ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Elâzığ Zülfü Ağar Polis Meslek Eğitim Merkezine 19. dönem polis öğrencisi olarak geçici kayıt yaptırmıştır. Aday öğrenci olarak eğitimi devam ettirmek isteyen başvurusunun 11/10/2017 tarihli işlem ile ilişkisinin kesilmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların 21. maddesi uyarınca intibak eğitimi aldığı dönemde hakkında yapılan güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı belirtilmiştir.

3. Başvurucu, anılan işlemin iptali ile işleme dayanak Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların 7. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinin (2) numaralı alt bendinde yer alan ibarenin iptali talebiyle 13/12/2017 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) karşı dava açmıştır. Ankara 11. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılamada davanın kabulüne hükmedilmmiştir. Karara karşı davalı İdarece istinaf kanun yoluna başvurulmuş ancak talep Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından reddedilmiştir.

4. İstinaf talebinin reddi üzerine İdarece temyiz kanun yoluna başvurulmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesi tarafından yapılan incelemede Özel Harekat Birimlerinde İstihdam Edilmek Üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerine Alınacak Öğrencilerin Giriş Şartları ve Eğitim Öğretimlerine İlişkin Usul ve Esasların ülke genelinde uygulanması

gerekten genel bir düzenleme olması nedeniyle uyumsuzluğun görüm ve çözümünde görevli yargı yerinin Danıştay olduğu gerekçesiyle bozmaya hükmedilmiş ve dosyanın Bölge İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi tarafından da aynı gerekçeyle işin esasına dair kararın kaldırılmasına ve yeniden karar verilmek üzere dosyanın Mahkemeye gönderilmesine hükmedilmiştir. Son olarak Mahkeme 2/6/2020 tarihli kararı ile davanın görev yönünden reddine ve dosyanın Danıştaya gönderilmesine karar vermiştir.

5. Dosyayı ilk derece mahkemesi sıfatıyla incelemeye başlayan Danıştay Sekizinci Dairesi 1/4/2021 tarihli kararı ile davanın süre aşımından reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; davaya konu ilişik kesme işleminin 11/10/2017 tarihinde tesis edildiğini, ilişkinin kesilmesine ilişkin kararın başvurucuya 13/10/2017 tarihinde tebliğ edildiğini, başvurunun altmış günlük yasal dava açma süresi 12/12/2017 tarihinde sona erdiği hâlde 13/12/2017 tarihinde dava açıldığını belirtmiştir.

6. Başvurucu, Danıştayın kararına karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde, ilişkinin kesilmesine ilişkin kararın 13/10/2017 tarihinde kendisine tebliğ edildiğini, bu işlemin kaldırılması için güvenlik soruşturmasının olumsuz neticelenmesine sebep olan adli olaya ilişkin belgeleri temin ettikten sonra 13/11/2017 tarihli dilekçe ile Polis Akademisi Başkanlığına müracaat ettiğini fakat görevlilerin yapacak bir şey olmadığını söyleyerek dilekçesini kayda almadığını belirtmiştir. Mahkemeye lehe karar verilmesi üzerine davanın reddine kadarki süreçte yarım kalan eğitimini tamamladığını ifade eden başvuru, sözlü sınava girmek için gerekli belgeleri hazırlamak üzere Merzifon Polis Meslek Okulu tarafından çağıldığı dönemde tekrar ilişkinin kesildiğini belirtmiştir.

7. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 22/11/2021 tarihli kararı ile temyiz isteminin reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurunun 13/11/2017 tarihinde İdareye yaptığı başvurusunun kurum kayıtlarına alınmadığı yönündeki iddiasına bu hususta dosyaya herhangi bir bilgi ya da belge sunulmadığı gerekçesiyle itibar edilmediği belirtilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararın 4/1/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerinc 31/1/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonlarca başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden kabul edilemez olduğuna, mahkemeye erişim hakkı yönünden kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; Anayasa'nın 40. maddesine göre devletin işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorunda olduğunu ancak ne İdarece tesis edilen işlemlerde ne de tebliğ belgesinde böyle bir bilginin yer aldığını, dolayısıyla tebliğin usulsüz olduğunu, Danıştay tarafından usulsüz tebliğe istinaden davanın süre aşımından reddine karar verildiğini belirterek hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine bağlı olarak etkili başvuru hakkının ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun davanın süre aşımından reddedilmesine yönelik iddiaları mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.* [1. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

15. Somut olayda, idari işlemin iptali talebiyle açılan davanın süre aşımından reddedilmesinin başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

16. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (*Serkan Acar* [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

17. Başvurucunun idari işleme karşı açtığı davanın 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. ve 11. maddelerinde öngörülen süreler geçirildikten sonra açıldığı gerekçesiyle reddedildiği görülmektedir. Buna göre başvurunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

18. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu ve meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı da incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmamasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016; *Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

20. Dava hakkının bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez (*Ahmet Erdem* [1. B.], B. No: 2018/34944, 6/10/2021, § 63). Müdahalenin ölçülülüğünün

değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvuru aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespiti gerekmektedir.

21. Anayasa Mahkemesi somut başvuruya benzer nitelikte iddiaları *Hidayet Güneş* ([1. B.], B. No: 2020/162, 13/3/2025) kararında incelemiştir. Anılan karara konu olayda başvuru, dava konusu işlemlerde başvurulacak kanun yolunun gösterilmediği gerekçesiyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesi anılan başvuruda, idari işlemlerde kanun yolu ve süresi belirtilmemişse de başvuru yanıtacak ya da yanlış yönlendirecek şekilde herhangi bir muğlak bilgiye de yer verilmemesini belirtmiştir. 2577 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerinde idari işlemlere ilişkin hangi hâllerde dava yoluna gidilebileceğinin belirtildiği ve dava sürelerinin açıkça düzenlendiği ifade edilerek dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu vurgulanmıştır. Buna göre başvuru yoluna dava yoluna başvurusunu zorlaştıran ya da engelleyici nitelikte bir durumun olmadığı sonucuna varılmıştır.

22. Somut olayda başvuru, ilişkin kesilmesine ilişkin kararın kendisine tebliğ edildiğini ancak bu işlemlerde başvurulacak yargı yolunun ve süresinin gösterilmediğini ileri sürmüştür. Danıştay, başvuru talebini dosyada yer alan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirip olaya uygulanacak olan 2577 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerini de yorumlamak suretiyle gerekçesini de belirterek (bkz. § 5) davanın süre aşımından reddine karar vermiştir. Yapılan bu değerlendirme ve ulaşılan sonuç, dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerinde öngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam verilmek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir.

23. Başvuruya konu olayda başvuru her ne kadar temyiz dilekçesinde, işleme karşı İdare nezdinde itiraz etmek istediği hâlde itirazının kayda alınmadığını ileri sürmüşse de dava dosyasında veya bireysel başvuru aşamasında anılan iddiasına ilişkin bir bilgi yahut belge ibraz etmemiştir. Dolayısıyla dava yoluna başvuru yöntemini düzenleyen mevzuatın açık olduğu, idari işlemlerde kanun yoluna ve süresine ilişkin yanıtıcı bir bilgiye yer verilmemesi birlikte değerlendirildiğinde başvuru yoluna başvurusunu zorlaştıran ya da engelleyici nitelikte bir durumun olmadığı, mahkemeye erişim hakkına yönelik olarak derece mahkemesinin ret kararıyla yapılan müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvuru Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvuru, güvenlik soruşturmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle tesis edilen ilişkin kesilmesine dair işlem nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuru bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması ve bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (*İsmail Buğra İşlek* [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

27. Somut olayda; başvurunun iddialarını yargı mercileri önünde usulüne uygun şekilde incelettirmeden bireysel başvuruda bulunduğu, bu durumun bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği ile bağdaşmadığı değerlendirilmiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE, 14/10/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.